

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ МОЛОДІ ПІД ВПЛИВОМ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

С. В. Васильченко

Херсонський державний університет, svetok.vasilek@gmail.com

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент І. Р. Крупник

Війна та конфліктні ситуації мають значний вплив на ментальність та цінності суспільства, особливо серед молоді, яка є майбутнім лідерством країни. Дослідження ціннісних змін серед молоді в умовах війни може розкрити їхнє сприйняття конфлікту, відношення до миру та національної ідентичності.

Важливим є розуміння, як війна впливає на формування цінностей та життєвих поглядів молоді в Україні, що може включати в себе зміни в соціальному взаємодії, перспективи на майбутнє, ставлення до влади та військової служби, а також розуміння важливості миру та стабільності.

Отже, дослідження особливостей ціннісної сфери молоді під впливом війни в Україні є актуальним і важливим для розуміння їхнього ролі та перспектив у сучасному суспільстві.

На думку М. Бліхар: «...цінність розглядається, передусім, крізь призму особистісного відношення суб'єкта до оточуючої дійсності і особливостей орієнтації в ній. Дуже часто психологічні теорії інтерпретують цінності як риси, мотиви, установки, життєві цілі, каузальні атрибуції, переконання, очікування, наміри, моделі поведінки, зосередження інтересів і бажань індивіда тощо» [1].

Ціннісна сфера особистості відображає комплекс індивідуальних цінностей, переконань і пріоритетів, які визначають її життєві орієнтації та поведінку. Цінності можуть бути різноманітними і включати моральні, соціальні, культурні, релігійні, етичні, особисті та професійні аспекти. Цінності можуть визначати, що для людини є важливим, на що вона спрямовує свої зусилля та які цілі вона переслідує. Вони можуть бути стабільними або змінюватися в залежності від життєвих обставин, досвіду та етапу особистісного розвитку. Розуміння цінностей особистості допомагає розкрити її

мотивацію, здійснювати аналіз її поведінки та виборів, а також сприяє формуванню глибшого розуміння її ідентичності та життєвого шляху [2].

Основними компонентами ціннісної сфери сучасної молоді є самореалізація (відображає бажання молоді розвиватися як особистість та досягати свого потенціалу), соціальна взаємодія (передбачає здатність до побудови здорових відносин та відчуття спільності), матеріальний комфорт (включає в себе забезпечення достатнього рівня благополуччя), етика та моральні цінності (відображають свідомість молоді важливості моральних принципів та соціальної справедливості), саморефлексія (передбачає аналіз власних цінностей та життєвих пріоритетів), творчість та інновації (виявляються у бажанні внести свій внесок у розвиток суспільства та пошуку новаторських рішень) [3; 4].

Для проведення дослідження щодо визначення параметрів ціннісної сфери сучасної молоді в умовах війни нами було використано: опитувальник Ш. Шварца (адаптація О. Тихомандрицької, Є. Дубовської), методика «Рівень суб'єктивного контролю» Дж.Роттера (адаптація Є.Ф. Бажана, С.О. Голинкіної, А.М. Еткінда), методика «Рівень співвідношення «цінності» і «доступності» в різних життєвих сферах» О. Фанталової (на основі переліку цінностей М. Рокича). У нашому науковому дослідженні взяли 40 респондентів, що тривалий час перебувають в умовах військового стану в Україні.

Було визначено, що більшість молоді, що була об'єктом дослідження, виявила сформовану систему цінностей, яка включає прагнення до безпеки, прихильності, доброзичливості та саморегуляції. Також важливо зазначити, що значна частина молоді виявила високий рівень суб'єктивного контролю, що свідчить про їхню здатність взяти на себе відповідальність за події у своєму житті. Отримані результати кореляційного аналізу відображені нами у таблиці 1.

Кореляційний зв'язок між досліджуваними явищами

Рівні суб'єктивного контролю	Низькі показники співвідношення «Цінність-доступність»	Високі показники співвідношення «Цінність-доступність»
Високий рівень суб'єктивного контролю	0,138	0,712
Низький рівень суб'єктивного контролю	0,291	0,017

На основі отриманих результатів за кожною із зазначених методик і використання статистичних методів обробки даних (коефіцієнт кореляції Спірмена) було визначено, що особи з високим рівнем суб'єктивного контролю проявляють більшу впевненість у своїх цінностях і здатні об'єктивно оцінювати доступність та важливість різних аспектів свого життя. Вони у більшій мірі зацікавлені у досягненні важливих цілей та визначенні значущих цінностей, що вказує на їхню здатність свідомо оцінювати рівень контролю над своїм життям і чітко розуміти важливість та можливості різних сфер життя, що дозволяє їм більш практично та ефективно планувати та вирішувати питання, пов'язані з їхнім особистим розвитком та активності.

Отже, вивчення динаміки змін у ціннісних орієнтаціях молоді протягом різних етапів війни та після її завершення дозволить з'ясувати, як військові події впливають на їхню ментальність та сприйняття світу. Особлива увага повинна бути акцентована вивченню впливу травматичних подій війни на психологічний стан молоді та розробці програм реабілітації. Також важливо вивчити, як війна впливає на соціальну адаптацію молоді, їхні міжнаціональні відносини та колективну ідентичність.

Література:

1. Бліхар М. П. Духовні цінності студентської молоді в сучасному українському суспільстві. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата соціологічних наук за спеціальністю 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології». Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2018. 271 с.
2. Бунас А., Черних О. Теоретико-аналітичний огляд з проблеми дослідження ціннісно-сислової сфери особистості (віковий аспект). *Молодий вчений*. №12 (88). 2020. С. 44-48.

3. Кальницька К. О., Прядко Б. В. Кар'єрні домагання та система цінностей сучасної молоді. *Юність науки: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених* (м. Чернігів, 17-18 квітня 2019 р.) : у 2-х ч. Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2019. Ч. 2: С. 28-30.

4. Крупник І.Р. Соціально-психологічні аспекти політичної активності студентської молоді. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки : зб. наук. праць*. Херсон, 2023. Вип. 2. С. 25-31